

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

SECȚIA A CINCEA

**CAUZA COLEGIUL EDITORIAL AL PRAVOYE DELO ȘI ȘTEKEL
ÎMPOTRIVA UCRAINEI**

(Cererea nr. 33014/05)

HOTĂRÂRE
[Extrase]

STRASBOURG

5 mai 2011

DEFINITIVĂ

05/08/2011

Această hotărâre a devenit definitivă în conformitate cu articolul 44 § 2 al Convenției. Ea poate fi supusă revizuirii editoriale.

©Consiliul Europei/Curtea Europeană a Drepturilor Omului, 2012. Această traducere a fost efectuată cu susținerea Fondului Fiduciar pentru Drepturile Omului al Consiliului Europei (www.coe.int/humanrightstrustfund). Ea nu obligă Curtea. Pentru mai multe informații a se vedea indicația deplină cu privire la dreptul de autor de la sfârșitul acestui document.

©Council of Europe/European Court of Human Rights, 2012. This translation has been commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court. For further information, see the full copyright indication at the end of this document.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2012. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour. Pour plus de renseignements veuillez lire l'indication de copyright/droits d'auteur à la fin du présent document.

În cauza Colegiul Editorial al Pravoye Delo și Ștekel v. Ucraina,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Cincea), întrunită în cadrul unei Camere compuse din:

Dean Spielmann, *Președinte*,

Elisabet Fura,

Karel Jungwiert,

Mark Villiger,

Isabelle Berro-Lefèvre,

Ann Power,

Ganna Yudkivska, *judcători*,

și Claudia Westerdiek, *Grefier al Secțiunii*,

Deliberând la 5 aprilie 2011 în ședință închisă,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată la acea dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află o cerere (nr. 33014/05) depusă împotriva Ucrainei la Curte, în conformitate cu prevederile articolului 34 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”), de către Colegiul Editorial al Ziarului Pravoye Delo („primul reclamant”) și un cetățean al Ucrainei, dl Leonid Isaakovich Ștekel („al doilea reclamant”), la 22 august 2005.

2. Reclamanții au fost reprezentați în fața Curții de dna L. V. Opriyshko, un avocat din Kiev. Guvernul Ucrainei („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl Y. Zaytsev, de la Ministerul Justiției.

3. La 13 octombrie 2009, Președintele Secțiunii a Cincea a decis să comunice cererea Guvernului. De asemenea, s-a decis ca fondul cererii să fie examinat concomitent cu admisibilitatea acesteia (articolul 29 § 3).

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

4. Primul reclamant este Colegiul Editorial al *Pravoye Delo*, un ziar înregistrat oficial în Odessa în mai 2000. Al doilea reclamant este redactorul-șef al *Pravoye Delo*. El locuiește în Odessa.

5. În perioada relevantă, *Pravoye Delo* era un ziar local publicat de trei ori pe săptămână, cu un tiraj de 3,000 de exemplare. El publica reportaje și materiale privind chestiuni politice și sociale din Ucraina, în special din regiunea Odessa. Din cauza lipsei fondurilor, ziarul deseori republica

articole și alte materiale obținute din diferite surse publice, inclusiv din internet.

6. La 19 septembrie 2003, *Pravoye Delo* a publicat o scrisoare anonimă care, după cum s-a pretins, a fost scrisă de un angajat al Serviciului de Securitate al Ucrainei, pe care colega celui de-al doilea reclamant, dna I., a descărcat-o de pe o pagină web de știri. Scrisoarea conținea acuzații că funcționari de rang înalt din Departamentul regional Odessa al Serviciului de Securitate au fost implicați în activități ilegale și corupte, în special că aveau legături cu membri ai grupurilor criminale organizate. Unul din paragrafele din scrisoare prevedea următoarele:

„... Adjunctul Directorului [Departamentului regional Odessa al Serviciului de Securitate], [I. T.], un prieten apropiat și asistent al Directorului Departamentului, P., a stabilit „relații de afaceri” cu [grupul criminal organizat] al lui [A. A.] ... Un membru al [grupului criminal organizat], G. T., un agent al lui [A. A.], care este responsabil de principalele domenii de activitate ale grupului și care [este] coordonator și sponsor al omorurilor, se întâlnește cu [I. T.] și rezolvă chestiunile financiare pentru funcționarii de cel mai înalt rang ai Departamentului [Serviciului Securității] din regiunea Odessa”

7. Scrisoarea era însoțită de următoarele comentarii, pregătite de dna I. în numele colegiului editorial:

„Publicând această scrisoare, fără cunoașterea și consimțământul redactorului-șef, înțeleg că eu aș putea nu doar să am probleme ..., însă aș putea crea probleme și pentru ziar. Dacă această scrisoare este o [dezinformare], atunci [media] în care ea a apărut poate fi pusă în pericol. Pe de altă parte, dacă această scrisoare corespunde realității, atunci autorul ei se expune unui mare risc. Mai mult decât atât, având în vedere că această [scrisoare anonimă] a fost deja publicată pe pagina web din Odessa Vlasti.net (la care noi facem referire în conformitate cu cerința acestuia) avem binecuvântarea lui Dumnezeu [s-o publicăm]. Noi pornim de la înțelegerea că, potrivit Legii privind controlul obștesc democratic al organizării militare și al organelor de stat de ocrotire a normelor de drept, exercităm controlul obștesc și, conform articolului 29 al Legii, am dori să primim de la autoritățile relevante informații publice privind faptele descrise în această scrisoare. De asemenea, [trebuie subliniat] că Departamentul regional Odessa al [Serviciului de Securitate] nu a reacționat la o publicație similară în [ziarul] *Top Secret* ... Eu [vă] reamintesc că ziarul [*Pravoye Delo*] ... este larg deschis pentru replicile și comentariile tuturor agenților interesați.”

8. În octombrie 2003, G. T., care la acel moment locuia în Odessa și era Președintele Federației Naționale de Box Thaiandez din Ucraina, a intentat proceduri în defăimare împotriva reclamanților la Judecătoria Prymorskiy din Odessa. G. T. a pretins că informația din ediția din 19 septembrie 2003 a ziarului *Pravoye Delo* îl viza, că aceasta nu corespundea realității și că i-a prejudiciat demnitatea și reputația. El a cerut instanței să oblige reclamanții să publice o dezmințire și scuze și să-i plătească compensații pentru prejudiciul moral în mărime de 200,000 de hrivne ucrainene (UAH).¹

¹ Aproximativ 33,060 euro (EUR).

9. În primul rând, reclamanții au susținut în fața instanței că ei nu erau responsabili de veridicitatea informației din materialul pe care l-au publicat, deoarece ei au reprodus materialul publicat în altă parte, fără a face vreo modificare. Publicația conținea referirea la sursa materialului și a fost însoțită de comentarii care explicau poziția redactorilor privind materialul și care chema la prezentarea comentariilor din partea persoanelor și instituțiilor în cauză. Reclamanții au mai susținut că, dacă instanța i-ar acorda lui G. T. compensația solicitată, ziarul ar deveni insolubil și ar fi nevoit să se închidă.

10. În al doilea rând, la o ședință din 24 aprilie 2004, cel de-al doilea reclamant a declarat că articolul nu era despre reclamantul în procedurile naționale și că textul acestuia nu stabilea în mod clar că el se referea la un anume „G. T.”.

11. La 7 mai 2004, instanța judecătorească a hotărât în defavoarea reclamanților. Ea a constatat că informația în cauză se referea la reclamantul în procedurile naționale, care era o persoană publică implicată în activitățile publice din regiunea Odessa și care a reprezentat Ucraina la evenimente sportive peste hotare în calitate sa de președinte al Federației Naționale de Box Thaiandez din Ucraina. În acest sens, instanța a notat că acest lucru nu a fost contestat de către reclamanți în declarațiile lor inițiale și că publicația se referea la activitățile Serviciului de Securitate în regiunea Odessa. Instanța a mai constatat că textul era defăimător și că reclamanții nu au dovedit că el corespundea realității. Ea nu a constatat vreun temei de a exonera reclamanții de răspundere civilă, în temeiul articolului 42 al Legii Presei, deoarece pagina web la care aceștia s-au referit nu făcea parte din media scrisă înregistrată conform articolului 32 al Legii Presei.

12. Instanța l-a obligat pe primul reclamant să publice o dezmințire a următorului pasaj din materialul publicat:

„... Un membru al [grupului criminal organizat], G. T., un agent al lui [A. A.], care este responsabil de principalele domenii de activitate ale grupului și care [este] coordonator și sponsor al omorurilor, se întâlnește cu [I. T.] și rezolvă chestiunile financiare pentru funcționarii de cel mai înalt rang ai Departamentului [Serviciului Securității] din regiunea Odessa ...”

13. Instanța l-a obligat pe al doilea reclamant să publice scuze oficiale în ziar.

14. La stabilirea mărimii compensației care să fie plătită reclamantului în procedurile naționale, instanța a luat în considerație declarațiile acestuia și informația privind situația financiară a ziarului. Ea a notat că venitul anual brut al ziarului era de aproximativ UAH 22,000¹ și a considerat rezonabil să oblige reclamanții să-i plătească, în mod solidar, lui G. T. UAH 15,000² cu titlu de prejudiciu moral. De asemenea, reclamanții urmau să

¹ Aproximativ EUR 3,511.

plătească în Bugetul de Stat UAH 750¹ pentru taxa pentru examinarea cauzei.

15. Reclamanții au contestat hotărârea judecătorească. Ei au reiterat argumentele pe care le-au adus primei instanțe și au mai susținut că ziarul nu a fost înregistrat ca persoană juridică, conform prevederilor relevante privind înregistrarea media, și că al doilea reclamant nu a fost numit redactor-șef conform legii. Astfel, în opinia lor, ei nu puteau fi parte în proces.

16. Reclamanții au mai susținut că atragerea lor la răspundere civilă era contrară articolului 41 al Legii Presei și articolului 17 al Legii privind Susținerea de Stat a Mass-Mediei și Protecția Socială a Jurnaliștilor, argumentând că ei nu au avut intenția să-l defăimeze pe G. T. și că prin publicarea materialului ei au dorit să genereze dezbateri publice privind chestiunile descrise în materialul respectiv, care erau de un interes public deosebit. Potrivit lor, era de datoria lor să răspândească materialul, iar publicul avea dreptul să-l primească.

17. De asemenea, al doilea reclamant a declarat că el nu a autorizat publicarea materialului în cauză și că legislația nu prevedea obligația de a prezenta scuze ca sancțiune pentru defăimare.

18. La 14 septembrie 2004 și, respectiv, la 24 februarie 2005, Curtea de Apel a regiunii Odessa și Curtea Supremă de Justiție au respins apelul și, respectiv, recursul reclamanților, menținând hotărârea primei instanțe.

19. La 3 iulie 2006, reclamanții și G. T. au încheiat un acord de reglementare amiabilă potrivit căruia ultimul a renunțat la toate compensațiile acordate prin hotărârea din 7 mai 2004. Din partea lor, reclamanții s-au angajat să acopere toate costurile și cheltuielile legate de procedurile judecătorești și să publice în ziarul *Pravoye Delo*, la solicitarea lui G. T., materiale promoționale și informative volumul cărora să nu depășească suma compensației acordate prin hotărârea judecătorească.

20. În 2008, reclamanții au încetat să mai publice ziarul *Pravoye Delo*.

II. DREPTUL ȘI PRACTICA INTERNĂ RELEVANTĂ

A. Constituția Ucrainei din 28 iunie 1996

21. Extrasele relevante din Constituție sunt următoarele:

Articolul 32

„... Orice persoană are dreptul la protecție judiciară în ceea ce privește dreptul de a rectifica informația incorectă despre ea și membrii familiei sale și în ceea ce privește

² Aproximativ EUR 2,394.

¹ Aproximativ EUR 120.

dreptul de a solicita restricționarea a orice tip de informație, precum și în ceea ce privește dreptul la compensarea prejudiciului material și moral cauzat prin colectarea, păstrarea, folosirea și răspândirea unei astfel de informații incorecte.”

Articolul 34

„Oricărei persoane îi este garantat dreptul la libertatea de conștiință și de exprimare și la exprimarea liberă a opiniilor și convingerilor sale.

Orice persoană are dreptul să colecteze, păstreze, folosească și să răspândească în mod liber informația oral, în scris sau în oricare alt mod la alegerea sa.

Exercitarea acestor drepturi poate fi restricționată prin lege în interesele securității naționale, integrității teritoriale sau a ordinii publice pentru a preveni perturbările sau infracțiunile, pentru protecția sănătății populației, a reputației sau drepturilor altor persoane, pentru a preveni publicarea informației primite confidențial sau pentru asigurarea autorității și imparțialității justiției.”

B. Codul Civil din 1963 (abrogat din 1 ianuarie 2004)

22. Extrasele relevante din Codul Civil sunt următoarele:

Articolul 7. Apărarea onoarei, demnității și reputației profesionale

„Un cetățean sau o organizație are dreptul să solicite în instanța judecătorească dezmințirea informației dacă aceasta nu corespunde realității sau este prezentată în mod eronat, afectează onoarea, demnitatea sau reputația acestora sau cauzează prejudicii intereselor lor, dacă persoana care a răspândit informația nu dovedește că aceasta corespunde realității... .

Cetățeanul sau organizația vizată prin răspândirea informației care nu corespunde realității și îi afectează interesele, onoarea, demnitatea sau reputația poate pretinde compensarea prejudiciului material și moral și dezmințirea acestei informații... .”

C. Codul Civil din 2003 (în vigoare din 1 ianuarie 2004)

23. Prevederile Codului Civil din 2003 relevante pentru această cauză sunt următoarele:

Articolul 16

Apărarea drepturilor și intereselor civile de către instanța de judecată

„Orice persoană are dreptul să se adreseze instanței de judecată pentru apărarea drepturilor și intereselor sale.

Mijloacele de apărare a drepturilor și intereselor civile includ:

- 1) recunoașterea dreptului;

- 2) declararea nulității unui act;
- 3) încetarea acțiunilor care încalcă dreptul;
- 4) restabilirea situației existente până la încălcare;
- 5) executarea unei obligații;
- 6) modificarea relațiilor juridice;
- 7) încetarea relațiilor juridice;
- 8) compensarea prejudiciului [material]...;
- 9) compensarea prejudiciului [moral];
- 10) declararea unei decizii, acțiuni sau inacțiuni a unei autorități de stat ca fiind ilegală... .

Instanța de judecată poate proteja drepturile și interesele civile prin alte mijloace prevăzute de contract sau lege... .”

Articolul 227

Dezmințirea informației care nu corespunde realității

„1. Persoana fizică a cărei drepturi nepatrimoniale au fost încălcate ca urmare a răspândirii informației despre ea și/sau membrii familiei sale are dreptul la replică și [dreptul] la dezmințirea acestei informații.

...

3. Informația negativă răspândită despre o persoană se consideră că nu corespunde realității dacă persoana care a răspândit-o nu dovedește contrariul.

4. Informația care nu corespunde realității urmează a fi dezmințită de către persoana care a răspândit informația... .

5. Dacă informația care nu corespunde realității se conține într-un document care a fost adoptat (emis) de către o entitate juridică, acest document urmează a fi revocat.

6. Persoana fizică a cărei drepturi nepatrimoniale au fost încălcate în presa scrisă sau altă media are dreptul la replică și de asemenea [dreptul] la dezmințirea informației care nu corespunde realității de către aceeași media, în modul prevăzut de lege... .

Informația care nu corespunde realității urmează a fi dezmințită indiferent de vinovăția persoanei care a răspândit-o.

7. Informația care nu corespunde realității urmează a fi dezmințită în același mod în care a fost răspândită.”

D. Legea cu privire la Informare din 2 octombrie 1992

24. Extrasele relevante din Legea cu privire la Informare, în versiunea în vigoare în perioada relevantă, sunt următoarele:

Articolul 20. Media

„Media scrisă constituie publicațiile periodice (presa) – ziarele, revistele, buletinele – și publicațiile ocazionale cu un tiraj stabilit.

Media audiovizuală reprezintă radioul, televiziunea, cinematografia, înregistrările audio, video etc.

Procedura cu privire la crearea ... unei entități media este stabilită de legislația cu privire la media respectivă.”

Articolul 47. Răspunderea pentru încălcarea legislației cu privire la informare

„....

Răspunderea pentru încălcarea legislației cu privire la informare îi revine persoanei responsabile de următoarele încălcări:

...

răspândirea informației care nu corespunde realității, care afectează onoarea și demnitatea persoanei... ”

Articolul 49. Compensarea prejudiciului material și moral

„Dacă persoana fizică sau juridică a suferit un prejudiciu material sau moral ca urmare a unei abateri comise de către o entitate implicată în activități informaționale, cei responsabili [de încălcare] trebuie să compenseze [prejudiciul] benevol sau prin hotărâre judecătorească... ”

E. Legea cu privire la Presa Scrisă, din 16 noiembrie 1992

25. Extrasele relevante din Legea Presei sunt următoarele:

Articolul 1. Media scrisă (presa) în Ucraina

„Media scrisă (presa) în Ucraina, la care se face referire în această lege, [reprezintă] publicațiile periodice și continue care apar cu un titlu permanent [cel puțin] o dată pe an în baza unui certificat privind înregistrarea de stat ... ”

Articolul 7. Entitățile implicate în activitățile mediei scrise

„Entitățile implicate în activitățile mediei scrise includ fondatorii [acestora] (sau co-fondatorii), redactorii (sau redactorii-șefi), colegiile editoriale ... ”

Articolul 21. Colegiul editorial al mediei scrise

„Colegiul editorial pregătește și publică media scrisă conform instrucțiunilor fondatorului său (sau ale co-fondatorilor).

Colegiul editorial acționează în baza statutului său și implementează programul mediei scrise aprobat de fondatorul său (sau co-fondatorii).

Colegiul editorial ... obține statutul de persoană juridică din ziua înregistrării de stat, care are loc conform legislației Ucrainei.”

Articolul 21. Redactorul (Redactorul-șef) al mediei scrise

„Redactorul (sau redactorul-șef) ... este șeful colegiului editorial, numit de fondator (sau co-fondatori).

Redactorul (sau redactorul-șef) ... administrează activitățile colegiului editorial potrivit competențelor sale prevăzute de statut, reprezintă colegiul editorial în relațiile sale cu fondatorul (sau co-fondatorii), editura, autorii, autoritățile de stat, asociațiile cetățenilor și cetățenii particulari, precum și în fața instanțelor judecătorești și a tribunalelor arbitrale și este responsabil de respectarea cerințelor legale în ceea ce privește activitățile mediei scrise, ale colegiului editorial al acesteia. ...”

Articolul 26. Înregistrarea de stat a mediei scrise

„ ... Toată media scrisă din Ucraina urmează a fi supusă înregistrării de stat, indiferent de teritoriul în care se distribuie, tiraj și modul de constituire. ...”

Articolul 32. Informație despre publicație

„Fiecare ediție a mediei scrise va conține următoarea informație despre publicație:

(1) Titlul publicației ...

Distribuirea [publicațiilor] fără informația despre publicație este interzisă.”

Articolul 37. Dezmințirea informației

„Cetățenii, persoanele juridice și autoritățile de stat și reprezentanții legali ai acestora au dreptul să ceară publicarea de către colegiul editorial al mediei scrise a dezmințirii informației răspândite despre ei, care nu corespunde realității, sau defăimează onoarea și demnitatea acestora. Dacă colegiul editorial nu are probe că textul publicat corespunde realității, el trebuie, dacă reclamantul o solicită, să publice o dezmințire a acestei informații în următoarea ediție a mediei scrise în cauză sau să publice dezmințirea din inițiativă proprie”

Articolul 41. Temeiuri de atragere la răspundere

„Colegiile editoriale, fondatorii, editurile, distribuitorii, autoritățile de stat, organizațiile și asociațiile cetățenilor vor fi atrași la răspundere pentru încălcările legislației privind media scrisă.

Încalcări ale legislației Ucrainei privind media scrisă constituie:

- 1) încălcările prevăzute de articolul 47 al Legii privind Informarea ...

Pentru o astfel de încălcare persoana vinovată va fi atrasă la răspundere disciplinară, civilă, administrativă sau penală conform legislației în vigoare a Ucrainei.

Jurnalistul ... redactorul (sau redactorul-șef) sau alte persoane cu permisiunea cărora informația care încalcă această Lege a fost publicată va purta aceeași răspundere pentru abuzul de libertatea mediei scrise ca și autorii informației respective.”

Articolul 42. Exonerarea de răspundere

„Colegiul editorial și jurnaliștii nu poartă răspundere pentru publicarea informației care nu corespunde realității, defăimează onoarea și demnitatea cetățenilor și organizațiilor, încalcă drepturile și interesele legitime ale cetățenilor, sau constituie abuz de libertatea mediei scrise și de drepturile jurnaliștilor dacă:

- 1) informația a fost primită de la agențiile de știri sau de la fondatorul (co-fondatorii) [sursei media];
- 2) informația se conține într-un răspuns prezentat conform Legii privind Informarea la o cerere privind accesul la documente oficiale și la o cerere privind solicitarea informației scrise sau verbale;
- 3) informația constituie o reproducere literală a discursurilor publice ale persoanelor publice din cadrul autorităților de stat, organizațiilor și asociațiilor cetățenilor;
- 4) informația este o reproducere literală a informației publicate de alte media scrise și face referire la [acestea];
- 5) informația conține secrete care sunt protejate prin lege, dacă jurnalistul nu a obținut această informație în mod ilegal.”

F. Susținerea de către Stat a Mediei și Legea privind Protecția Socială a Jurnaliștilor, din 23 septembrie 1997

26. Extrasele relevante din Lege prevăd următoarele:

Articolul 17. Răspunderea pentru comiterea infracțiunilor sau altor acțiuni împotriva vieții și sănătății unui jurnalist și răspunderea jurnalistului pentru prejudiciul moral cauzat de el

„... În procesul examinării de către o instanță de judecată a unui litigiu privind prejudiciul moral între un jurnalist sau mass-media, în calitate de pârât și un partid politic, bloc electoral, [sau] un funcționar public (sau funcționari publici), în calitate de reclamant, instanța poate acorda compensații cu titlu de prejudiciu moral doar dacă jurnalistul sau conducătorii media [au acționat] în mod intenționat. Instanța de judecată va lua în considerație rezultatul folosirii de către reclamant a căilor extrajudiciare, în special oportunitățile prejudiciare pentru dezmințirea informației care nu corespunde realității, apărarea onoarei, demnității și reputației sale și reglementarea litigiului. Având în vedere circumstanțele cauzei, instanța ar putea refuza compensarea prejudiciului moral.

Intenția jurnalistului și/sau a conducătorului media înseamnă atitudinea acestuia sau acestora față de răspândirea informației atunci când jurnalistul și/sau conducătorul media sunt conștienți de faptul că informația nu corespunde realității și au anticipat consecințele sociale prejudicioase ale acesteia.

Jurnalistul și/sau mass media nu vor purta răspundere pentru răspândirea informației care nu corespunde realității dacă instanța de judecată stabilește că jurnaliștii au acționat cu bună-credință și au verificat informația.”

G. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Ucrainei din 27 februarie 2009 privind practica judecătorească în cauzele privind protecția onoarei și demnității unei persoane fizice și a reputației unei persoane fizice și a unei persoane juridice

27. Extrasele relevante din Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție prevăd următoarele:

„26. Conform articolului 19 al Constituției Ucrainei, ordinea de drept din Ucraina se bazează pe [principiul] potrivit căruia nimeni nu va fi forțat să facă ceea ce nu este prevăzut de lege. La rândul său, articolul 34 alin. 1 al Constituției Ucrainei garantează fiecărei persoane dreptul la libertatea de gândire și de exprimare și la libera exprimare a opiniilor și convingerilor sale.

O instanță de judecată nu poate obliga un pârât să prezinte scuze reclamantului ... deoarece scuzele forțate nu sunt prevăzute de articolele 16 [și] 277 [ale Codului Civil din 2003] ca mijloc de protecție judiciară a onoarei, demnității [și] reputației comerciale [în caz de] răspândire a informației care nu corespunde realității.”

...

ÎN DREPT

I. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 10 AL CONVENȚIEI

28. Reclamanții s-au plâns că dreptul lor la libertatea de exprimare a fost încălcat, deoarece instanțele de judecată au acceptat pretenția lui G.T. privind textul publicat la 19 septembrie 2003 în ziarul *Pravoye Delo*. Ei au declarat că ingerința nu a fost în conformitate cu legea și nici necesară într-o societate democratică. Reclamanții au invocat articolul 10 al Convenției, care prevede următoarele:

„1. Orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare. Acest drept cuprinde libertatea de opinie și libertatea de a primi sau de a comunica informații ori idei fără amestecul autorităților publice și fără a ține seama de frontiere. Prezentul articol nu împiedică statele să supună societățile de radiodifuziune, de cinematografie sau de televiziune unui regim de autorizare.

2. Exercițarea acestor libertăți ce comportă îndatoriri și responsabilități, poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege, care constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății sau a moralei, protecția reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești.”

...

B. Fondul cauzei

1. Argumentele părților

(a) Reclamanții

29. Reclamanții au susținut că legislația națională privind răspunderea presei pentru defăimare nu era clară și previzibilă și că instanțele judecătorești nu au luat în considerație garanțiile legislative relevante împotriva sancționării pentru declarațiile neverificate ale jurnaliștilor. Ei au declarat că instanțele judecătorești nu au luat în considerație faptul că ei nu au răspândit informații despre G.T., că al doilea reclamant nu a acordat permisiunea pentru publicarea materialului, că ei s-au distanțat suficient de publicație și că G.T. nu a folosit oportunitatea de a cere colegiului editorial publicarea unei dezmințiri înainte de a iniția proceduri în defăimare în fața instanțelor judecătorești.

30. Al doilea reclamant a mai declarat că legislația Ucrainei nu prevedea obligația de a prezenta scuze ca sancțiune pentru defăimare.

31. În continuare, reclamanții au susținut că ei au răspândit materialul, care fusese deja publicat în internet, cu scopul de a genera discuții despre chestiuni politice importante invocate în materialul respectiv. Ei au declarat că mărimea compensației pe care ei trebuiau s-o plătească era prea mare, având în vedere venitul anual al ziarului și că aceasta le-a impus o sarcină disproporțională. În acest context, ei au susținut că au trebuit să înceteze publicarea ziarului *Pravoye Delo*.

(b) Guvernul

32. Guvernul a declarat că ingerința în dreptul reclamanților la libertatea de exprimare a fost legitimă deoarece ea s-a bazat pe prevederi clare, accesibile și previzibile ale legislației naționale, și anume pe prevederile articolului 7 al Codului Civil din 1963, articolului 47 al Legii privind Informarea, din 2 octombrie 1992 și ale articolelor 1, 32 și 42 ale Legii privind Mass-Media Scrisă, din 16 noiembrie 1992, care au fost aplicate de instanțele judecătorești în cauza reclamanților.

33. Guvernul a mai susținut că ingerința a avut scopul de a proteja onoarea, demnitatea și reputația comercială a unei persoane private, ale cărei drepturi au fost prejudiciate prin publicația în cauză. În opinia Guvernului acesta a fost un scop legitim în sensul articolului 10 § 2 al Convenției, pe care reclamanții nu l-au negat.

34. Guvernul a susținut că publicația a conținut acuzații factologice grave împotriva unei persoane publice proeminente, care a contribuit la dezvoltarea sportului în Ucraina. Reclamanții nu au dovedit aceste acuzații. Faptul că ei au reprodus materialul obținut de pe o pagină web nu a fost suficient pentru exonerarea lor de o astfel de obligație, deoarece statutul juridic al informației obținute din internet nu a fost determinat în legislația națională. Astfel, Guvernul a declarat că în această cauză ingerința a fost necesară.

35. De asemenea, el a susținut că reclamanții nu i-au plătit reclamantului în procedurile naționale compensațiile acordate de instanțele judecătorești, deoarece ei au soluționat litigiul la etapa executării hotărârii judecătorești din 7 mai 2004. Potrivit Guvernului, reclamanții nu au dovedit faptul că ei au încetat publicarea ziarului lor din cauza ingerinței respective.

36. Bazându-se pe decizia Curții privind admisibilitatea în cauza *Vitrenko și alții v. Ucraina* ((dec.), nr. 23510/02, 16 decembrie 2008), Guvernul a susținut că indicația instanței de judecată de a prezenta scuze nu a fost contrară principiilor prevăzute de articolul 10 al Convenției.

37. În baza temeiurilor de mai sus, Guvernul a declarat că ingerința contestată nu a fost disproporțională.

2. *Aprecierea Curții*

(a) *Dacă a avut loc o ingerință în dreptul la libertatea de exprimare*

38. Curtea observă că publicația în cauză a conținut declarații cu privire la fapte care erau defăimătoare. Potrivit constatărilor instanțelor judecătorești civile, s-a declarat faptul că o persoană publică, Președintele Federației Naționale de Box Thailandez din Ucraina, era membrul unui grup criminal organizat și „coordonator și sponsor al omorurilor”. Reclamanții nu au dovedit că acele declarații corespundeau realității, iar instanțele judecătorești i-au obligat să publice o dezmințire și scuze, precum și să-i compenseze persoanei respective prejudiciul moral care i-a fost cauzat ca urmare a publicării materialului.

39. Curtea consideră că hotărârile instanțelor judecătorești au constituit o ingerință în dreptul reclamanților la libertatea de exprimare.

40. Curtea reiterează că atunci când își exercită funcția de supraveghere, în temeiul articolului 10 al Convenției, sarcina sa este de a examina ingerința contestată în lumina cauzei în întregime și, în special, de a determina dacă motivele aduse de autoritățile naționale pentru a o justifica sunt relevante și suficiente (a se vedea, printre multe altele, *Fressoz și Roire v. Franța* [MC], nr. 29183/95, § 45, CEDO 1999-I). Acest lucru presupune inevitabil o revizuire a hotărârilor adoptate de instanțele judecătorești naționale, indiferent de faptul dacă au fost invocate pretenții privind conformarea instanțelor judecătorești cu garanțiile procedurale prevăzute de articolul 6 al Convenției. Prin urmare, Curtea respinge obiecția Guvernului privind statutul de victimă al reclamanților.

41. Curtea va examina acum dacă ingerința a fost justificată în temeiul articolului 10 § 2 al Convenției.

(b) *Dacă ingerința a fost prevăzută de lege*

42. Curtea notează că prima și cea mai importantă cerință a articolului 10 al Convenției este că orice ingerință din partea unei autorități publice în exercitarea libertății de exprimare trebuie să fie legitimă: prima propoziție din cel de-al doilea paragraf presupune, în esență, că orice restricție la libertatea de exprimare trebuie să fie „prevăzută de lege”. Pentru a se conforma acestei cerințe, ingerința nu trebuie doar să aibă o bază în legislația națională. Legea în sine trebuie să corespundă anumitor cerințe de „calitate”. În special, o normă nu poate fi considerată „lege” decât dacă ea este formulată cu o precizie suficientă pentru a permite cetățeanului să-și controleze comportamentul: el trebuie să poată – în caz dacă este necesar cu un sfat corespunzător – să prevadă, în limite rezonabile având în vedere circumstanțele, consecințele pe care le poate produce o anumită acțiune (a

se vedea, spre exemplu, *Lindon, Otchakovsky-Laurens și July v. Franța* [MC], nr. 21279/02 și 36448/02, § 41, CEDO 2007-XI).

43. Gradul de precizie depinde într-o măsură considerabilă de conținutul instrumentului în cauză, domeniul pe care trebuie să-l acopere și numărul și statutul celor cărora le este adresat (a se vedea *Groppera Radio AG și alții v. Elveția*, 28 martie 1990, § 68, Seria A nr. 173). Noțiunea de previzibilitate se aplică nu doar tipului comportamentului, consecințele căruia reclamantul ar trebui în mod rezonabil să poată să le prevadă, dar și „formalităților, condițiilor, restricțiilor sau penalităților”, care pot avea legătură cu un astfel de comportament, dacă se constată că încalcă legislația națională (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Kafkaris v. Cipru* [MC], nr. 21906/04, § 140, CEDO 2008-...).

44. Revenind la circumstanțele acestei cauze, Curtea observă că argumentele reclamanților privind chestiunea legalității ingerinței se referă în esență la două acțiuni specifice, și anume, pretinsa lipsă a clarității și previzibilității prevederilor legale relevante privind garanțiile specifice ale jurnaliștilor și pretinsa lipsă a temeiurilor legale pentru obligația de a prezenta scuze în cauzele de defăimare.

(i) Măsurile prevăzute în legislația Ucrainei în cauzele de defăimare

45. În ceea ce privește ultima chestiune, Curtea observă că legislația Ucrainei prevede că în cauzele de defăimare persoanele prejudiciate pot cere dezmințirea declarațiilor defăimătoare și care nu corepund realității și compensarea prejudiciului. Ambele măsuri au fost aplicate în cauza reclamanților. Totuși, pe lângă aceste măsuri, instanțele judecătorești i-au indicat celui de-al doilea reclamant să publice în ziar scuze oficiale. Curtea observă că o astfel de măsură nu era prevăzută, în mod specific, în legislația națională.

46. Curtea a examinat deja o situație similară într-o cauză împotriva Rusiei. În cauza respectivă, ea era pregătită să accepte că interpretarea dată de către instanțele judecătorești naționale noțiunilor de dezmințire sau rectificare, în temeiul legislației relevante, ca posibil incluzând prezentarea scuzelor, nu era astfel încât să ducă la considerarea ingerinței contestate ca fiind ilegală în sensul Convenției (a se vedea *Kazakov v. Rusia*, nr. 1758/02, § 24, 18 decembrie 2008).

47. Totuși, spre deosebire de cauza menționată mai sus, această cauză nu conține vreo probă sau, cel puțin, vreun argument convingător că instanțele judecătorești din Ucraina interpretau atât de larg prevederile legale privind măsurile aplicabile în cauzele de defăimare sau că aceasta era atitudinea lor generală în astfel de cauze.

48. În continuare, Curtea observă că în pofida plângerilor concrete și pertinente ale celui de-al doilea reclamant în această privință, instanțele judecătorești naționale nu au dat vreo explicație pentru nerespectarea

evidentă a normelor naționale relevante (a se vedea paragraful 17 de mai sus). Nici argumentele Guvernului nu au clarificat această chestiune.

49. După cum poate fi văzut din practica judiciară națională relevantă, deși ulterioară evenimentelor în cauză, impunerea obligației de a prezenta scuze în cauzele de defăimare ar putea fi contrară garanției constituționale privind libertatea de exprimare (a se vedea paragrafele 27-28 de mai sus).

50. În aceste circumstanțe, Curtea constată că decizia instanței de judecată ca cel de-al doilea reclamant să prezinte scuze nu a fost prevăzută de lege și că, astfel, în această privință, a avut loc o violare a articolului 10 al Convenției.

(ii) Garanțiile specifice ale jurnaliștilor prevăzute de legislația Ucrainei

51. Curtea observă că publicația în cauză a fost o reproducere literală a informației descărcate de pe o pagină web de știri accesibilă publicului. Ea conținea o referire la sursa informației și comentariile colegiului editorial, în care aceștia formal s-au distanțat de conținutul informației.

52. Legislația Ucrainei, în special Legea Presei, exonerează jurnaliștii de răspunderea civilă pentru reproducerea literală a materialului publicat în presă (a se vedea paragrafele 25 de mai sus). Curtea notează că în general această prevedere se conformează atitudinii sale față de libertatea jurnaliștilor de a răspândi declarații făcute de alții (a se vedea, spre exemplu, *Jersild v. Danemarca*, 23 septembrie 1994, § 35, Seria A nr. 298, și *Thoma v. Luxemburg*, nr. 38432/97, § 62, CEDO 2001-III).

53. Totuși, potrivit instanțelor judecătorești naționale, nu exista o astfel de imunitate pentru jurnaliștii care reproduceau informații din sursele web, care nu erau înregistrate conform Legii Presei. În legătură cu aceasta, Curtea observă că nu există norme naționale privind înregistrarea de stat a internet – media și că potrivit Guvernului, Legea Presei și alte acte normative care reglementează relațiile media în Ucraina nu conțin vreo prevedere privind statutul internet-media sau folosirea informației obținute din internet.

54. Este adevărat faptul că internetul este un instrument de informare și comunicare destul de distinct de media scrisă, în special în ceea ce privește capacitatea de a stoca și transmite informația. Rețeaua electronică, care deservește miliarde de utilizatori în toată lumea, nu este și posibil că nu va fi vreodată supusă aceluiași reguli și control. Riscul de a prejudicia pe care îl prezintă conținutul și comunicările prin internet pentru exercitarea drepturilor și libertăților omului, în special dreptul la respectarea vieții private este, în mod sigur, mai mare decât cel pe care îl prezintă presa. Prin urmare, politicile care reglementează reproducerea materialului din media scrisă și din internet ar putea fi diferite. Ultimul fără echivoc trebuie ajustat potrivit caracteristicilor specifice tehnologiei pentru a asigura protecția și promovarea drepturilor și libertăților respective.

55. Totuși, având în vedere rolul internetului în activitățile mediei profesionale (a se vedea paragrafele 29-32 de mai sus) și importanța sa

generală pentru exercitarea dreptului la libertatea de exprimare (a se vedea *Times Newspapers Ltd v. Regatul Unit al Marii Britanii* (nr. 1 și 2), nr. 3002/03 și 23676/03, § 27, 10 martie 2009), Curtea consideră că lipsa unui cadru legal suficient la nivel național, care să permită jurnaliștilor să folosească informația obținută din internet fără frica de a fi sancționați, afectează serios exercitarea funcției vitale a presei de „câine de pază public” (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Observer și Guardian v. Regatul Unit al Marii Britanii*, 26 noiembrie 1991, § 59, Seria A nr. 216). În opinia Curții, excluderea completă a unei astfel de informații din domeniul de aplicare a garanțiilor legislative a libertății jurnaliștilor ar putea în sine să ducă la o ingerință nejustificată în libertatea presei conform articolului 10 al Convenției.

56. În continuare, Curtea observă că în conformitate cu legislația Ucrainei jurnaliștilor nu li se poate cere să plătească compensații în cauzele de defăimare, dacă aceștia nu au răspândit informația care nu corespunde realității în mod intenționat, au acționat cu bună-credință și au verificat astfel de informații sau dacă persoana prejudiciată nu a folosit posibilitățile de a soluționa litigiul, înainte de a se adresa instanței de judecată (a se vedea paragraful 26 de mai sus). În procedurile naționale, reclamantii au invocat, în mod explicit, conform prevederii legale relevante, buna-credință. În special, ei au argumentat că nu au acționat cu rea-intenție pentru a-l defăima pe reclamantul în procedurile naționale prin publicarea informației în cauză și că publicul a avut interesul de a primi informația respectivă. Mai mult decât atât, ei au argumentat că prin reproducerea materialului publicat anterior în internet, intenția lor a fost de a genera dezbateri și discuții privind chestiuni politice de interes public semnificativ. De asemenea, ei au argumentat că reclamantul în procedurile naționale nu a întreprins nicio măsură pentru a soluționa litigiul cu reclamantii, în pofida faptului că în aceeași publicație ei au invitat orice persoană vizată s-o comenteze. Totuși, argumentele lor au fost complet ignorate de instanțele judecătorești.

57. Prin urmare, Curtea constată că având în vedere lipsa garanțiilor adecvate în legislația națională pentru jurnaliștii care folosesc informația obținută din internet, reclamantii nu au putut prevedea, în mod corespunzător, consecințele pe care publicația contestată le-ar fi putut produce. Acest lucru permite Curții să conchidă că cerința legalității conținută în cel de-al doilea paragraf al articolului 10 al Convenției nu a fost întrunită.

58. În aceste circumstanțe, Curtea nu consideră necesar să examineze restul argumentelor părților privind această prevedere sau să examineze proporționalitatea ingerinței în cauză.

59. Prin urmare, a avut loc o violare a articolului 10 al Convenției în privința acestui aspect al cauzei.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

...

3. *Hotărâște* că a avut loc o violare a articolului 10 al Convenției ca urmare a deciziei instanțelor judecătorești naționale ca cel de-al doilea reclamant să publice scuze oficiale;
4. *Hotărâște* că a avut loc o violare a articolului 10 al Convenției ca urmare a sancționării reclamanților pentru publicația contestată;

...

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 5 mai 2011, în conformitate cu articolul 77 §§ 2 și 3 al Regulamentului Curții.

Claudia Westerdiek
Grefier

Dean Spielmann
Președinte

© Consiliul Europei/Curtea Europeană a Drepturilor Omului, 2012

Limbile oficiale ale Curții Europene a Drepturilor Omului sunt engleza și franceza. Această traducere a fost efectuată cu susținerea Fondului Fiduciar pentru Drepturile Omului al Consiliului Europei (www.coe.int/humanrightstrustfund). Ea nu obligă Curtea și Curtea nu este responsabilă de calitatea acesteia. Ea poate fi descărcată din baza de date a jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului HUDOC (<http://hudoc.echr.coe.int>) sau din alte baze de date cărora Curtea le-a pus-o la dispoziție. Ea poate fi reprodusă în scopuri necomerciale cu condiția că este citat titlul deplin al cauzei împreună cu indicația cu privire la dreptul de autor și referirea la Fondul Fiduciar pentru Drepturile Omului. Dacă există intenția de a folosi orice parte a acestei traduceri în scopuri comerciale, vă rugăm să contactați publishing@echr.coe.int.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2012

The official languages of the European Court of Human Rights are English and French. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court, nor does the Court take any responsibility for the quality thereof. It may be downloaded from the HUDOC case-law database of the European Court of Human Rights (<http://hudoc.echr.coe.int>) or from any other database with which the Court has shared it. It may be reproduced for non-commercial purposes on condition that the full title of the case is cited, together with the above copyright indication and reference to the Human Rights Trust Fund. If it is intended to use any part of this translation for commercial purposes, please contact publishing@echr.coe.int.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2012

Les langues officielles de la Cour européenne des droits de l'homme sont le français et l'anglais. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les

droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour, et celle-ci décline toute responsabilité quant à sa qualité. Elle peut être téléchargée à partir de HUDOC, la base de jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme (<http://hudoc.echr.coe.int>), ou de toute autre base de données à laquelle HUDOC l'a communiquée. Elle peut être reproduite à des fins non commerciales, sous réserve que le titre de l'affaire soit cité en entier et s'accompagne de l'indication de copyright ci-dessus ainsi que de la référence au Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme. Toute personne souhaitant se servir de tout ou partie de la présente traduction à des fins commerciales est invitée à le signaler à l'adresse suivante : publishing@echr.coe.int.